

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
t.a.v. zijne Excellentie H.M. De Jonge
Turfmarkt 147
Postbus 20011
2500 EH DEN HAAG

Staatscommissie rechtsstaat
T.a.v. de hooggeleerde heer Prof. dr. H.R.B.M. Kummeling

Ingediend via internet: https://www.internetconsultatie.nl/staatscommissie_rechtsstaat/b1

Den Haag, 22 april 2024
Ref.: MC/MM/20230422

Betreft: Reactie op de internetconsultatie Denk opnieuw mee met de Staatscommissie
 rechtsstaat

Excellentie, hooggeleerde heer,

De Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG) heeft kennisgenomen van de internetconsultatie: "Denk opnieuw mee met de Staatscommissie rechtsstaat." Middels deze consultatie denkt de KBvG graag opnieuw mee over verbeteringen van onze rechtsstaat.

In onze reactie op de voorgaande consultatie vroegen wij aandacht voor de rol van gerechtsdeurwaarders in de rechtsstaat. Ook besteedden wij aandacht aan het gegeven dat gerechtsdeurwaarders meer wettelijke en financiële ruimte zouden moeten krijgen om ambtshandelingen (tijdelijk) niet uit te voeren en mensen door te verwijzen naar de gemeente voor schuldhulpverlening. Vanuit het oogpunt van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer hebben wij de onwenselijkheid benoemd van het gegeven dat gerechtsdeurwaarders bij derdenbeslag wettelijk verplicht zijn privacygevoelige gegevens in het exploit op te nemen en bij te voegen. Wij zijn u er zeer erkentelijk voor dat u het voorgaande als aandachtspunten heeft opgenomen in uw verslag.

In deze nieuwe consultatie stelt u goede en terechte vragen naar aanleiding waarvan meegedacht kan worden over concrete maatregelen ter behoud of verbetering van de rechtsstaat. In aansluiting op een van die vragen herhalen en benoemen wij graag nogmaals een zorgelijke kwestie die samenhangt met de rol van gerechtsdeurwaarders in de rechtsstaat.

Behoud rol van de gerechtsdeurwaarder bij de procesinleiding

In onze reactie op de voorgaande consultatie van 29 juni 2023 benadrukte de KBvG het belang van het behoud van de rol van de gerechtsdeurwaarder bij de civiele procedure. Het waarborgen van een daadwerkelijke toegang tot het recht is een rechtstatelijke kerntaak die door de wetgever – voor wat betreft de civiele procedure - bij de gerechtsdeurwaarder is neergelegd. Die rol lijkt door een aantal recentelijke ontwikkelingen te worden ondergraven.

In aansluiting op vraag 4 van deze consultatie (Hoe kan het contact tussen burger en overheid worden verbeterd?) adviseert de KBvG dan ook om ervoor zorg te dragen dat initiatieven tot verdergaande digitalisering, zoals de mogelijkheid tot rechtstreekse digitale betekening aan een gedaagde zoals voorgesteld in de E-Justiceverordening, er niet toe mag leiden dat de informatievoorziening aan de burger, van en over gerechtelijke stukken binnen een voorgenomen en lopende procedure, afhankelijk wordt van diens digitale vaardigheid. De mogelijkheid tot digitale betekening zou dan ook beperkt moeten blijven tot partijen die woonplaats kiezen bij een advocaat of andere juridische dienstverlener. In lijn met bestaande en toekomstige communautaire wet- en regelgeving (waaronder artikel 22 AVG en de AI-Verordening) adviseert de KBvG dan ook dat daar waar output uit digitale systemen richting burgers en bedrijven wordt gecommuniceerd, dit niet gebeurt zonder daaraan voorafgaande toets en communicatie daarover door een openbaar ambtsdrager, de gerechtsdeurwaarder.

Het persoonlijk contact tussen burger en overheid (in de hoedanigheid van de rechterlijke macht) wordt verder ondergraven door verschillende wetgevingsinitiatieven (Zoals het experiment met nabijheidsrechter¹) waarin wordt gesteld dat een door de gerechtsdeurwaarder dagvaarding voor veel burgers een te kostbare en formele inleiding is voor een rechtszaak. In dat kader willen we het volgende meegeven:

Gerechtsdeurwaarders onderschrijven het belang van het bereiken van mensen om hen de juiste ondersteuning te kunnen bieden. Om te voorkomen dat mensen te maken krijgen met oplopende kosten van rechtspraak en tenuitvoerlegging, hebben wij ons Vish-systeem en het Digitaal beslagregister ingericht. Gerechtsdeurwaarders bevragen de beide systemen voordat een dagvaarding wordt uitgebracht. Blijkt uit Vish dat schuldenaar bekend is bij de schuldhelpverlening, dan wordt de schuldhelpverlenende instantie geïnformeerd over de vordering. Blijkt uit het DBR dat er ten laste van schuldenaar al beslagen liggen, dan adviseert de gerechtsdeurwaarder schuldeiser om pas op de plaats te maken en geen verdere zinloze kosten te maken.

Beide systemen zijn belangrijke checks die de gerechtsdeurwaarder uitvoert alvorens over te gaan tot -bijvoorbeeld- dagvaarden. En die deurwaarderchecks kunnen worden uitgebreid, bijvoorbeeld door de gerechtsdeurwaarder vanwege zijn unieke positie een belangrijke rol te geven in de signalering, en bijvoorbeeld schulden laten delen in beslag; en gerechtsdeurwaarders een grotere verantwoordelijkheid te geven voor een duurzame oplossing voor de schuldenaar².

¹ Zie de op 23 februari 2024 gesloten Consultatie Tijdelijk besluit experiment nabijheidsrechter

² Zie de op 5 maart jl. aangenomen motie "Preventie en bestrijding van stille armoede en sociale uitsluiting" Tweede Kamer, vergaderjaar 2023–2024, 24 515, nr. 744

Niet vergeten moet worden dat de gerechtsdeurwaarder een van de weinige professionals is die fysiek langs gaat bij de schuldenaar. Juist het persoonlijk contact met de gerechtsdeurwaarder heeft meerwaarde voor degenen met financiële problemen.

Die deurwaarderschecks komen te vervallen als de gerechtsdeurwaarder zijn rol verliest bij de inleiding tot een procedure. Alleen al hierom is dat wat ons betreft onbestaanbaar.

Maar het is ook onbestaanbaar omdat het in het kader van de rechtszekerheid van het grootste belang is dat de juridische documenten op de juiste wijze door de schuldenaar worden ontvangen en dat hiervan dwingend bewijs kan worden geleverd. De schuldenaar heeft daarbij recht op een duidelijke uitleg en voorlichting over de aard en de gevolgen van de procedure. De betekening bij exploit is de enige manier om zowel juridische zekerheid als deze informatieoverdracht te garanderen³.

Nogmaals: de gerechtsdeurwaarder is een van de weinige professionals die fysiek langs gaat bij de justitiabele en daarmee zorgdraagt voor een persoonlijk contact tussen burger en overheid. Voorts willen we benadrukken dat een goede procesinleiding is cruciaal is voor de tenuitvoerlegging.

Tot slot

Wij danken u nogmaals voor de mogelijkheid om mee te denken aan de verbetering van de rechtsstaat. Wij verzoeken u om het belang van de rol van de gerechtsdeurwaarder hierbij in acht te houden. Zoals genoemd vormen zij een onmisbare schakel tussen de rechtspraak en maatschappij, zij horen bij de vitale infrastructuur van onze rechtsstaat. Er dienen maatregelen getroffen te worden ten dienste van de levensvatbaarheid van deze beroepsgroep.

Uiteraard zijn wij bereid om vragen te beantwoorden, aanvullende informatie te verschaffen dan wel in een persoonlijk gesprek het een en ander nader toe te lichten.

Wij vertrouwen u hiermee geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders

C.W. (Chris) Bakhuis-van Kesteren (voorzitter)

³ Prof. Mr. A.W. Jongbloed, SDU Beslag, executie & Rechtsvordering in de praktijk, nr. 3, juni 2019/ p.19